

Sygn. akt III Ca 147/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Magdalena Hupa-Dębska

Sędzia SO Lucyna Morys-Magiera

Sędzia SR (del.) Roman Troll (spr.)

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 11 czerwca 2014 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa H. S.

przeciwko Powiatowi (...)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach

z dnia 9 października 2013 r., sygn. akt I C 334/13

oddala apelację;

zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 60 (sześćdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania odwoławczego.

SSR (del.) Roman Troll SSO Magdalena Hupa-Dębska SSO Lucyna Morys-Magiera

Sygn. akt III Ca 147/14

UZASADNIENIE

Dnia 12 marca 2013 r. powód H. S. złożył w Sądzie Rejonowym w Tarnowskich Górach pozew przeciwko Powiatowi (...) o zapłatę kwoty 425 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 maja 2010 r. oraz kosztami postępowania. W uzasadnieniu wskazał, iż powód nabył za granicą i zarejestrował samochód marki O. (...) nr rejestracyjny (...) i z tego powodu wpłacił na konto Starostwa Powiatowego w T. za wydanie karty pojazdu kwotę 500 zł, a zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 stycznia 2006 roku przepis § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 roku w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu został uznany za niezgodny z art. 77 ust. 4 pkt 2 i 5 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku - Prawo drogowe oraz art. 92 ust. 1 i art. 217 Konstytucji RP. Świadczenie więc jest nienależne. Powód zwrócił się do pozwanego pismem z dnia 24 maja 2010 roku o zwrot nadpłaconej kwoty.

Pozwany złożył odpowiedź na pozew, w której wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na rzecz pozwanego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Podniósł także zarzut braku drogi sądowej.

Zarzut braku drogi sądowej został oddalony postanowieniem z dnia 27 maja 2013 r., które uprawomocniło się dnia 5 czerwca 2013 roku.

Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach ustalił jako bezsporne, że powód opłacił wydanie karty pojazdu samochodu marki O. (...) nr rej (...) kwotą 500 zł na rzecz pozwanego, a dnia 24 maja 2010 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 425 zł tytułem nadpłaty za wydanie karty pojazdu.

W swoich rozważaniach Sąd Rejonowy wskazał, że opłata za wydanie karty pojazdu ma charakter publicznoprawny i stanowi dochód powiatu określony w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 203, poz. 1966 ze zm.), ale nie stosuje się do niej przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa, w tym dotyczących zwrotu nadpłaty (por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Opolu z dnia 28 listopada 2005 r., sygn. akt II SA/Op 380/05). Dla dochodzenia roszczenia o zapłatę, którego podstawę stanowi nienależne pobranie opłaty za wydanie karty pojazdu, określonej w § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu (Dz. U. Nr 137, poz. 1310) dopuszczalna jest droga sądowa. Jednocześnie zaznaczył, że opłaty publiczne pobierane są zawsze w związku z określonym, konkretnym działaniem organów państwa lub samorządu terytorialnego, a jeżeli opłata pobierana jest w wysokości usługi, to może ona zawierać pewne cechy ceny, natomiast jeżeli jest świadczeniem pobieranym w wysokości znacznie wyższej niż wartość faktycznie świadczonej usługi, to wówczas nabywa cechy podatku, zaś podwyższenie opłaty za wydanie karty pojazdu do wysokości 500 zł w żaden sposób nie pozostaje w związku z kosztami świadczonej usługi, a opłata ta, w części wynikającej z jej podwyższenia, stanowi nową daninę publiczną, a zgodnie z art. 217 Konstytucji RP, tego rodzaju daniny mogą być nakładane tylko ustawą (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 stycznia 2006 r., sygn. akt U 6/04, opublik. w OTK-A 2006, nr 1, poz. 3 i Dz. U. Nr 15, poz. 119).

Jednocześnie Sąd Rejonowy wskazał na unormowania art. 405 kc, 409 kc i 410 § 1 i 2 kc oraz art. 455 kc zauważając, że kartę pojazdu dla pojazdu samochodowego wydaje, po uiszczeniu opłaty ewidencyjnej, właściwy w sprawach rejestracji starosta przy pierwszej rejestracji pojazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w sytuacji, gdy pojazd został sprowadzony indywidualnie przez właściciela spoza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (por. art. 77 ust. 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym – tekst jednolity Dz. U. z 2005, Nr 108, poz. 908 ze zm.), a bez tej karty pojazd nie może zostać zarejestrowany i jako taki nie może się poruszać po drogach i dlatego też nawet wiedza o tym, iż w chwili uiszczenia opłaty była ona nienależna, gdyż pozostawała w sprzeczności z prawem, nie może stanowić podstawy do odmowy zwrotu świadczenia. Jej nieuiszczenie spowodowałoby, iż pojazd sprowadzony z zagranicy nie mógłby się poruszać po drogach. Sprowadzający pojazd został więc niejako zmuszony do jej uiszczenia, aby móc korzystać z nabytego pojazdu (por. art. 411 pkt 1 kc).

Jako dokument identyfikujący pojazd, karta pojazdu została wprowadzona z dniem 1 lipca 1999 roku, za jej wydanie pobiera się opłatę, której wysokość na podstawie upoważnienia ustawowego określa w drodze rozporządzenia właściwy minister (vide art. 77 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku - Prawo o ruchu drogowym). Początkowo w rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 19 czerwca 1999 roku w sprawie wysokości opłat za wydanie karty pojazdu (Dz. U. Nr 57, poz. 612) wysokość tej opłaty określono na 55 zł, następnie jednak, rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 marca 2002 roku w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu (Dz. U. Nr 18, poz. 177), podwyższono ją do 500 zł, a kolejnym rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu (Dz. U. Nr 137, poz. 1310 ze zm.) utrzymano wysokość tej opłaty w kwocie 500 zł. Przepis § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 roku został uznany za niezgodny z Konstytucją RP przez Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 17 stycznia 2006 r. wydanym w sprawie o sygn. akt U 6/04 (Dz. U. Nr 15, poz. 119), w którym termin utraty mocy obowiązującej tego przepisu Trybunał określił na dzień 1 maja 2006 roku. Po wyroku Trybunału Konstytucyjnego, rozporządzeniem Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 28 marca 2006 roku w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu (Dz. U. Nr 59, poz. 421), które weszło w życie z dniem 15 kwietnia 2006 roku, wysokość opłaty za wydanie karty pojazdu określono na 75 zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym i prawnym Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach wyrokiem z dnia 9 października 2013 r. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 425 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 maja 2010 r.

do dnia zapłaty (pkt 1) i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 107 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt 2). Orzeczenie to zostało oparte na podstawie art. 405 kc w związku z art. 410 § 1 i 2 kc, art. 411 pkt 1 kc i art. 455 kc w związku z art. 481 kc. O kosztach postępowania orzekł zaś na podstawie art. 98 kpc.

Apelację od tego wyroku złożył pozwany zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1 naruszenie art. 379 pkt 1 kpc poprzez rozpoznanie sprawy pomimo niedopuszczalności drogi sądowej,

2 naruszenie art. 7 Konstytucji RP:

2.a tj. zasady praworządności poprzez uznanie, iż pobranie przez pozwanego opłaty na podstawie obowiązującego aktu prawnego może być uznane za działanie organu bez podstawy prawnej,

2.b poprzez niezastosowanie przez sąd aktu podstawowego, pomimo istnienia okoliczności przemawiających za jego zastosowaniem,

3 naruszenie art. 77 ust. 3, 4 i 5 ustawy Prawo o ruchu drogowym poprzez ustalenie wysokości opłaty na poziomie 75 zł, samodzielnie przez sąd I instancji, pomimo istnienia ustawowej kompetencji ku temu leżącej po stronie Ministra właściwego ds. Transportu,

4 naruszenie art. 227 i 232 kpc poprzez wydanie wyroku bez przeprowadzenia postępowania dowodowego na okoliczność wysokości roszczenia powodów i wydanie wyroku pomimo braku udowodnienia tej okoliczności przez powodów,

5 naruszenie § 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu z 28 lipca 2003 r. poprzez jego niezastosowanie,

6 naruszenie rozporządzenia Ministra Transportu i Budownictwa w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu z 28 marca 2006 r., w szczególności jego § 1 ustalającego wysokość opłaty na 75 zł, poprzez jego zastosowanie do stanu faktycznego istniejącego w dniu rejestracji pojazdu przez powodów,

7 naruszenie art. 405 kc poprzez uznanie, iż doszło do uzyskania korzyści majątkowej przez pozwanego bez podstawy prawnej,

8 naruszenie art. 409 kc poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy pozwany nie jest wzbogacony kosztem powoda,

9 naruszenie art. 411 kc poprzez przyjęcie, że nie zachodzą przesłanki wyłączenia żądania zwrotu świadczenia na podstawie pkt. 2 tego artykułu,

10 naruszenie art. 190 ust. 1 w związku z art. 3 Konstytucji RP w zakresie w jakim sąd poprzez niezastosowanie w sprawie przepisu § 1 rozporządzenia z 28 lipca 2003 r. odmówił powszechnej mocy obowiązującej wyrokowi Trybunału Konstytucyjnego, w którym został określony termin utraty mocy obowiązującej przepisu rozporządzenia na dzień 1 maja 2006 r.

oraz wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez odrzucenie pozwu, a w sytuacji nieuwzględnienia tego wniosku o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie zwrotu kosztów procesu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach procesu za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie jako bezzasadnej i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i dlatego została oddalona.

Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach są prawidłowe i Sąd Okręgowy przyjmuje je jako własne z tą jednak zmianą, że powód wezwał pozwanego do zapłaty nienależnego świadczenia przed 24 maja 2010 r., a pozwany w dniu 24 maja 2010 r. odmówił mu jego zwrotu /k. 5 akt/. Rozważania prawne poczynione przez Sąd Rejonowy są prawidłowe i jako takie Sąd Okręgowy także uznaje za własne tak samo jak rozważania prawne.

Na wstępie należy zauważyć, że aktem prawnym mającym zasadnicze znaczenie dla określenia źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Polsce oraz hierarchii poszczególnych aktów normatywnych jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z treścią art. 87 ust. 1 Konstytucji źródłami prawa powszechnie obowiązującego są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia, a w zakresie ograniczonym przedmiotowo i terytorialnie - akty prawa miejscowego. Szczególną rangę Konstytucja RP przyznaje ratyfikowanym umowom międzynarodowym, które zgodnie z art. 91 ust. 1 Konstytucji RP, po ich ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, stanowią część krajowego porządku prawnego i są bezpośrednio stosowane, chyba że ich stosowanie jest uzależnione od wydania ustawy. Art. 91 ust. 2 Konstytucji RP przesądza o nadrzędności umów międzynarodowych ratyfikowanych za zgodą wyrażoną w ustawie nad ustawami, w sytuacji gdy ustawy nie da się pogodzić z umową, a więc gdy nie jest możliwa taka interpretacja treści ustawy, która dałaby się pogodzić z postanowieniami umowy ani też nie dokonano stosownej nowelizacji ustawy. Wskazany art. 91 Konstytucji RP jest rozwinięciem wyrażonej w art. 9 Konstytucji RP zasady przestrzegania przez Rzeczpospolitą wiążącego ją prawa międzynarodowego. Bezpośrednie stosowanie umowy międzynarodowej polega na podejmowaniu na jej podstawie decyzji indywidualnych i konkretnych w postępowaniach przed właściwymi organami władzy publicznej.

W rozpoznawanej sprawie istotne znaczenie ma też art. 91 ust. 3 Konstytucji RP, który stanowi, że jeżeli wynika to z ratyfikowanej przez Polskę umowy konstytuującej organizację międzynarodową, prawo przez nią stanowione jest stosowane bezpośrednio, mając pierwszeństwo w przypadku kolizji z ustawami. Przepis ten dotyczy obecnie tzw. prawa wspólnotowego, którego podstawę stanowią traktaty (umowy międzynarodowe) założycielskie Wspólnot Europejskich, ale do którego zalicza się też akty prawne ustanowione przez uprawnione organy Unii. Na mocy tego przepisu Konstytucji, od chwili przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, prawo wspólnotowe Unii obowiązuje także na terenie naszego kraju i powinno być bezpośrednio stosowane przez organy polskiej władzy publicznej, w tym organy administracji, oraz ma pozycję zwierzchnią w stosunku do ustawodawstwa krajowego.

Ze wskazanych wyżej przepisów Konstytucji RP wynika, że ratyfikowane przez Polskę umowy międzynarodowe stają się częścią krajowego porządku prawnego i w zasadzie powinny być bezpośrednio stosowane w indywidualnych sprawach przez organy administracji publicznej, natomiast te spośród nich, które ratyfikowane zostały za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie (art. 89 ust. 1 Konstytucji RP), mają pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy nie da się pogodzić z umową. Dotyczy to również prawa wspólnotowego i dlatego częścią polskiego porządku stały się przepisy Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE).

Zgodnie z art. 90 Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską (opubl. w Dz. U. UE z 2004 r., Nr 90, poz. 864/2), dalej TWE, żadne Państwo Członkowskie nie nakłada bezpośrednio lub pośrednio na produkty innych Państw Członkowskich podatków wewnętrznych jakiegokolwiek rodzaju wyższych od tych, które nakłada bezpośrednio lub pośrednio na podobne produkty krajowe. Ponadto żadne Państwo Członkowskie nie nakłada na produkty innych Państw Członkowskich podatków wewnętrznych, które pośrednio chronią inne produkty. Przepis ten sprzeciwia się opłacie, którą należy zapłacić w danym państwie członkowskim za wydanie pierwszej karty pojazdu, która to opłata jest w praktyce nakładana w związku z pierwszą rejestracją używanego pojazdu samochodowego przywiezionego z innego państwa członkowskiego, lecz nie jest nakładana w związku z nabyciem w państwie pobierającym opłatę używanego pojazdu samochodowego, jeśli jest on tam już zarejestrowany (por. postanowienie Trybunału Sprawiedliwości z dnia 10 grudnia 2007 r. w sprawie C-134/07 oraz wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 5 października 2006 r. w sprawie C-290/05). Inaczej rzecz ujmując, przepis prawa wewnętrznego wykraczający poza uregulowanie prawa wspólnotowego w zakresie art. 90 TWE jest niezgodny z tym artykułem, a jako przepis niższej rangi nie może być stosowany, gdyż prawo wspólnotowe wyprzedza prawo wewnętrzne (por. art. 91 Konstytucji RP).

Oplaty nakładane na samochody w związku z ich pierwszą rejestracją na terenie kraju i niezależnie od ich pochodzenia należy zakwalifikować jako podatki wewnętrzne i oceniać ich zgodność z art. 90 TWE (por. wyrok ETS z 9 marca 1995 r. C-345/93 N. T., wyrok ETS z 17 czerwca 2003 r. C-383/01 D. B.).

Mając na uwadze, iż w kwestii skutków czasowych tzw. odroczonej orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego w orzecznictwie Sądu Najwyższego reprezentowane są dwa stanowiska, należy opowiedzieć się za jednym z nich, ale w pierw skrótkowo je zaprezentować.

Pierwsze z nich zaprezentowano w wyroku z dnia 29 marca 2000 r., III RN 96/98, OSNAPiUS 2000, nr 13, poz. 500, w wyroku z dnia 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 28/06 i w uzasadnieniu uchwały z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004, nr 9, poz. 136, gdzie Sąd Najwyższy opowiedział się za prospektywnym skutkiem orzeczeń odroczonej. W tym ujęciu, skutek wsteczny powinien dotyczyć tylko sprawy, w której doszło do badania konstytucyjności przepisu, gdyż inaczej przekreślony zostałaby sens inicjowania postępowania przed Trybunałem w związku z konkretną sprawą.

Drugie z kolei, i odmienne stanowisko, zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 stycznia 2005 r., I CK 457/04, w którym stwierdził, że odroczenie przez Trybunał Konstytucyjny terminu utraty mocy obowiązującej nie ma wpływu na ocenę zasadności roszczeń odszkodowawczych. Ustalenie odszkodowania w okresie odroczenia wejścia w życie przepisów uznanych za niekonstytucyjne ma nastąpić z pominięciem tych przepisów. Podobny pogląd wyraził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 27 października 2004 r., SK 1/04, OTK ZU 9/2004, poz. 96. Zdaniem Trybunału, nadanie wyrokowi skuteczności pro futuro ma jedynie tę konsekwencję, że nie wprowadza kategorycznego nakazu dla ustawodawcy wstecznego usuwania wszystkich skutków wadliwości normatywnej. W wyroku z dnia 15 stycznia 2003 r., IV CKN 1693/00, Sąd Najwyższy stwierdził, że stosowanie przepisu uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za sprzeczny z Konstytucją nie może być uznawane za prawidłowe także przed jego formalną utratą mocy.

Akceptując ostatnie z zaprezentowanych wyżej stanowisk należy przyjąć, że jedynie w przypadku wyroków, w których Trybunał Konstytucyjny jednoznacznie wskazał, że obowiązują one na przyszłość i wykluczył możliwość wznowienia postępowania w sprawach zakończonych na podstawie uznanego za niekonstytucyjny przepisu (tak - w wyroku z dnia 31 stycznia 2001 r., P 4/99 i z dnia 10 grudnia 2002 r., P 6/02), brak jest podstaw do przyjmowania wstecznego skutku działania orzeczenia. Przy tym założeniu porównanie sposobu, w jaki Trybunał umotywował rozstrzygnięcie w sprawach U 6/04 (opłata za kartę pojazdu) i P 6/02 (opłata za parkowanie pojazdu) uzasadnia wniosek, że Trybunał nie wyłączył uprawnienia do występowania z żądaniem zwrotu opłaty za kartę pojazdu w części przekraczającej rzeczywiste koszty przygotowania i wydania tego dokumentu. Ocena żądania zwrotu opłaty musi jednak uwzględniać okoliczność, że o ile za ugruntowane można już uznać stanowisko, że Sąd może odmówić stosowania przepisu rozporządzenia niezgodnego z Konstytucją również w okresie odroczenia utraty jego mocy obowiązującej orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego (por. wyrok SN z dnia 16 kwietnia 2004 r., I CK 291/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 71 i z dnia 7 marca 2003 r., III RN 33/02, OSN P 2004, nr 7, poz. 111, z dnia 9 czerwca 2005 r., V KK 41/05, OSN KW 2005, nr 9, poz. 83 oraz NSA w wyroku z dnia 23 lutego 2006 r., II OSK 1403/05, Wokanda 2006, nr 5, poz. 35), to identycznych uprawnień nie posiadają organy administracji, które pobierały opłaty za wydanie karty pojazdu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2007 r., sygn. akt II CNP 37/07). Natomiast ustawodawstwo wspólnotowe wyprzedza przepisy krajowe i jako takie winno być stosowane przez organy administracji publicznej zgodnie z zasadami opisanymi w art. 87 i następnym Konstytucji RP, a to oznacza, że niekonstytucyjny przepis rozporządzenia, dodatkowo niezgodny z art. 90 TWE, nie może być stosowany już od dnia wejścia Polski do Unii Europejskiej, czyli od 1 maja 2004 r. Dlatego, także i z tej przyczyny, w rozpoznawanej sprawie należy przyjąć za prawidłowe drugie z zaprezentowanych stanowisk. Tym bardziej, że przepis § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu (Dz. U. Nr 137, poz. 1310) jest niezgodny z art. 217 Konstytucji RP, gdyż wkracza w materię ustawową w zakresie wyznaczonym ponad rzeczywiste koszty wydania karty pojazdu.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 379 pkt 1 kpc należy stwierdzić, że nie mógł on odnieść skutku, albowiem w toku postępowania Sąd Rejonowy oddalił wniosek pozwanego o odrzucenie pozwu, a postanowienie to uprawomocniło się i pozwany nie zaskarżył go pomimo takiej możliwości. Ponadto należy podkreślić, że w podjętej w dniu 16 maja

2007 r. uchwale w sprawie III CZP 35/07 Sąd Najwyższy stwierdził, że dopuszczalna jest droga sądowa do dochodzenia roszczenia o zapłatę, którego podstawę stanowi nienależne pobranie opłaty za wydanie karty pojazdu, określonej w § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu (Dz. U. Nr 137, poz. 1310). Uchwała ta zapadła wprawdzie na tle poprzedniego stanu prawnego, niemniej jej argumentacja dotyczyła nie tylko na braku podstaw do stosowania do dochodzonego przez powodów roszczenia przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa, gdyż Sąd Najwyższy wskazał, iż skoro powodowie twierdzili, że opłata pobrana na podstawie niekonstytucyjnego przepisu stanowiła świadczenie nienależne i na tej podstawie domagali się zasądzenia kwoty odpowiadającej części tej opłaty, to wskazali na zdarzenie, które w ich ocenie było źródłem roszczenia cywilnoprawnego i tak odpowiednio sformułowali żądanie pozwu. Zatem tak sformułowana treść żądania pozwu i okoliczności faktyczne powołane dla jego uzasadnienia, które mogą być cywilnoprawnym źródłem roszczenia, stanowią dostateczne oparcie dla dopuszczalności drogi sądowej. W rozpoznawanej sprawie powód skonstruował roszczenie właśnie na podstawie przepisów o zwrocie nienależnego świadczenia, co przesądza o jego cywilnoprawnym charakterze i dopuszczalności drogi sądowej w świetle art. 2 § 1 kpc, a tym samym o braku podstaw do odrzucenia pozwu w oparciu o art. 199 § 1 pkt 1 kpc, a co za tym idzie także naruszenie art. 379 pkt 1 kpc nie może zostać uwzględnione, albowiem droga sądowa w tej sprawie jest dopuszczalna.

Dodać należy, że także w uchwale z dnia 6 czerwca 2012 r. (sygn. akt III CZP 24/12) Sąd Najwyższy przesądził, iż dopuszczalna jest droga sądowa w sprawach o zwrot nienależnych opłat za wydanie karty pojazdu, pobranych na podstawie rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu przed wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2010 r. ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240 ze zm.)

Bezasadne są też zarzuty naruszenia przepisów Konstytucji, ustawy Prawo o ruchu drogowym, przepisów rozporządzenia z 2003 r. i 2006 r. w przedmiocie opłaty za wydanie karty pojazdu, a także zarzuty naruszenia prawa materialnego w zakresie bezpodstawnego wzbogacenia oraz przepisów procesowych dotyczących postępowania dowodowego.

Przepis art. 178 ust. 1 Konstytucji RP stanowi, że sędziowie w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości są związani tylko Konstytucją oraz ustawami. Konsekwencją tej normy jest więc możliwość pominięcia przez sąd, w konkretnej sprawie, normy prawnej rangi aktu niższego rzędu niż ustawa, który został uznany przez ten sąd za niezgodny z Konstytucją RP i na tej podstawie wydać rozstrzygnięcie wyłącznie w oparciu o przepisy Konstytucji i ustawy.

Regulacja § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 r. przewidująca pobranie przez organ rejestrujący za wydanie karty pojazdu przy pierwszej rejestracji pojazdu na terytorium RP opłaty w wysokości 500 zł była niezgodna z art. 77 ust. 4 pkt 2 i ust. 5 Prawa o ruchu drogowym oraz art. 90 TWE (o czym była mowa wyżej), bo zawyżając wysokość opłaty, wykraczała ona wartościowo poza zakres upoważnienia ustawowego zawartego w ustawie. Zatem ustalenie wysokości tej kwoty dokonane zostało niezgodnie z wytycznymi zawartymi w ustawie w postaci uwzględnienia rzeczywistego znaczenia karty pojazdu dla rejestracji pojazdu oraz kosztów związanych z drukiem i dystrybucją karty, dodatkowo zawierając w niej koszty innych zadań administracji publicznej, których w istocie ustawodawca nie przewidział w delegacji.

Tym samy przepis ten był niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP, który stanowi, iż rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie to powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu. Innymi słowy, w aspekcie niniejszej sprawy, przepis ten należy rozumieć tak, iż nakazuje on wydanie rozporządzeń w celu wykonania ustaw i równocześnie wyklucza przejmowanie przez organ wydający rozporządzenie uprawnień ustawodawcy.

W istocie w ten sposób ustalona opłata w części wynikającej z jej podwyższenia stanowiła nową daninę publiczną, co w konsekwencji naruszać musiało art. 217 Konstytucji RP, która to regulacja nakłada na prawodawcę obowiązek

w drodze ustawy m. in. nakładania podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania i stawek podatkowych.

Z powyższych więc względów niekonstytucyjność § 1 rozporządzenia stwierdził Trybunał Konstytucyjny. Dlatego też z uwagi na sprzeczność tej regulacji rozporządzenia z Konstytucją, jak i ustawą Prawo o ruchu drogowym, w rozpoznawanej sprawie ostatecznie odmówić należało zastosowania tego przepisu. Co prawda wyrok Trybunału Konstytucyjnego stwierdził niekonstytucyjność przepisu rozporządzenia ustalającego wysokość opłaty i odroczył termin jego usunięcia z systemu prawnego, na uwadze jednak należy mieć nie tylko samą sentencję tego wyroku, ale i motywy jakimi kierował się Trybunał. W jego ocenie bowiem ustalona w tym przepisie opłata nie w całej części była nieprawidłowa i nie można pozbawiać z tego tytułu jednostki samorządu terytorialnego całości dochodu do budżetu, ale Trybunał Konstytucyjny nie jest jednak władny do oceny i ustalenia w jakiej wysokości opłata ta winna zostać uiszczana, dlatego też odroczył termin usunięcia tej regulacji z systemu prawnego, aby umożliwić właściwemu organowi ustalenie nowej, prawidłowej wysokości opłaty za czynności związane z wydaniem karty pojazdu. Wysokość tej opłaty określona została w rozporządzeniu Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 28 marca 2006 r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu (Dz. U. Nr 59, poz. 421) jako adekwatna do upoważnienia ustawowego z art. 77 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo o ruchu drogowym. Dlatego zasadne było przyjęcie przez Sąd I instancji takiej jej wysokości również do stanu z daty uiszczenia opłaty przez powodów, wyłącznie na podstawie art. 77 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo o ruchu drogowym, a nie jak zarzuca skarżący na podstawie przepisu rozporządzenia z 2006 r.

Z powyższych przyczyn nie mógł odnieść skutku zarzut naruszenia przepisów art. 227 i 232 kpc.

W związku z powyższym powód uiszczając opłatę, zasilił w ten sposób budżet pozwanego, który zobowiązany był do jej zwrotu, w granicach bezpodstawnego wzbogacenia, tj. kwoty 425 zł, stanowiącej różnicę między opłatą zawyżoną w kwocie 500 zł, a obecnie obowiązującą w wysokości 75 zł określoną rozporządzeniem Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 28 marca 2006 r. w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu jako adekwatną do upoważnienia ustawowego z art. 77 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo o ruchu drogowym.

Sprzeczność rozporządzenia z 2003 r., które stanowiło wprost podstawę pobierania opłaty, z aktami wyższego rzędu uzasadnia twierdzenie, że korzyść uzyskano bez podstawy prawnej. Stwierdzić zatem należało, że uiszczona faktycznie przez powodów opłata 425 zł za wydanie karty pojazdu była nienależna w rozumieniu art. 410 kc i na mocy art. 405 kc podlegała zwrotowi. Nie wykazał przy tym pozwany, by obowiązek zwrotu wygasł w oparciu o przepis art. 409 kc. Brak też było w okolicznościach faktycznych sprawy podstaw do uznania, iż zaistniały przesłanki z art. 411 pkt 2 kc wykluczające żądanie zwrotu świadczenia nienależnego.

Mając powyższe na uwadze apelacja pozwanego została oddalona, na mocy art. 385 kpc, jako bezzasadna, gdyż zaskarżony wyrok jest prawidłowy.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc, art. 99 kpc w związku z § 6 pkt 1 oraz § 12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz. U. Z 2013 r., poz. 490).

SSR (del.) Roman Troll SSO Magdalena Hupa-Dębska SSO Lucyna Morys-Magiera